

TRANSPORTNO OSIGURANJE

APELACIONI SUD, Bordeaux

Presuda od 10.VII 1962.

Cie d'Assurances La Providence-Incendie c/a
Sté Ditzler, Hartmann i Lanoire et Cnevillat

Osiguranje tereta - Navodno dvostruko osiguranje - Flotantna polica i dužnost prijave pojedinih pošiljaka - Dobra vjera osiguranikova da je prijava izvršena - Protivurjeđe između općih i posebnih uvjeta u polici - Dokaz o dobrom stanju robe i dodatak polici - Vodeći osiguratelj i njegova odgovornost

I Ne može se osiguratelj osloboditi svoje obaveze tvrdeći da je osiguranik zaključio drugo osiguranje za isti rizik, kad se ova tvrdnja temelji na dokumentu koji se u naslovu naziva "polica osiguranja u osiguranikovu korist", i koji je dokument potpisao osiguranikov agent, ali bez naznake da je mandatar, i bez oznake osiguravajućeg društva.

II Na osiguraniku leži teret dokaza da je u okviru otvorenog pokrića po flotantnoj polici /police d'abonnement/ izvršena prijava pojedine pošiljke /déclaration en aliment/ osiguratelju u smislu osiguranikove obveze iz čl.32 francuske police za osiguranje tereta. U pomanjkanju toga dokaza, osiguratelj je ovlašten da može uskratiti naknadu štete na neprijavljenoj pošiljci, i to bez obzira na dobru vjeru osiguranikovu da je prijava izvršena.

III Ako postoji protivurjeđe između klauzule općih uvjeta police koja se odnosi na isključene rizike i posebne klauzule koja se odnosi na pokriveno rizike, obuhvaćajući pod ovima naročito kver /pourriture/ iz bilo kojeg uzroka kao i prirodnu manu robe /vice propre/, posebno ugovorene klauzule imaju prednost pred općim uvjetima tipskog formulara police.

IV Osiguratelj ne može zahtijevati od osiguranika da podnese dokument o dobrom stanju robe pri ukrcanju i za one pošiljke koje su ukrcane prije nego što je načinjen dodatak police, kojim je takav dokument predviđen.

V Ako običaj /usage/ i sudska praksa /jurisprudence/ - kako se navodi u ovom judikatu - i dopuštaju da tzv. vodeći osiguratelj /la compagnie apéritrice apériteur/ može biti tužen radi isplate sveukupne odštete iz osiguranja, ipak se njegova odgovornost mora ograničiti na preuzetu interesnu

kvotu, ako ni osiguranik ni njegov agent nisu prigovorili na obavijest osiguravajućeg agenta da su suosiguratelji pristali da samo vodeći osiguratelj bude tužen "za dio interesa koji je potpisao".

- 0 -

C.A.Hartmann, osiguravajući agent u Bazelu, sklopio je dana 28.II 1958. za račun komp. Ditzler iz Bazela, prema uputi osiguravajućeg agenta Mortelmana iz Anversa, a posredstvom Vitrac, osig. agenta u Bordeaux-u, osiguranje kod osiguravajućeg društva La Providence-Incendie po polici koja je kasnije izmijenjena dodatkom od 10.X 1958. Radilo se o flotantnoj polici koja je imala pokriti prijevoz voća i agruma iz svih krajeva svijeta u razne zemlje zapadne Evrope. Polica je bila potpisana od 39 francuskih i inozemnih osiguravajućih društava. La Providence-Incendie pokrivala je sama 7,60 % rizika i imala ulogu vodećeg osiguratelja.

Prijave pošiljaka za robu koja je bila krcana na 18 brodova kompanija Ditzler je slala osigurateljima preko agenta Hartmanna, koji je većinu ovih naloga preko Mortelmana dostavio osig. agentu Vitrac-u ovlaštenom da ih prima za La Providence. Osiguratelji su uredno likvidirali svoje obaveze glede svarijsa iz osam transporta, dok su naprotiv odbili podmiriti štete na ostalim deset. Radi toga je komp. Ditzler utužila La Providence-Incendie kao i osiguravajuće agente radi isplate iznosa od 90 408,58 \$ koji je iznos kasnije u toku spora, na prigovor La Providence-Incendie, naznačila u franc. francima.

Prvostepeni sud u Bordeaux-u donio je presudu, zapravo medjupresudu, kojom je presudio La Providence-Incendie da plati predujam u visini od 7,60 % od protuvrijednosti u francima tj. iznos od 20.000 \$, određivši ujedno vještaka koji će izvršiti analizu dosiera šteta, te podnijeti sudu dispašu svarijsa s prijedlogom potraživanja osiguranikova i protupotraživanja osigurateljeva za premiju.

La Providence-Incendie uložila je priziv protiv ove presude, u kojem je iznijela da je komp. Ditzler sklopila još jedno osiguranje za iste rizike, zatim da komp. Ditzler nije prijavila osigurateljima pošiljke otpremljene brodovima "Czeche" i "Frigo-d'Italia", što joj je bila dužnost po flotantnoj polici, nadalje da je prema stilizaciji rubrike "pokriveni rizici" u posebnim uvjetima šteta od kvara na voću, uzrokovana manom embalaže, isključena, i konačno ako su osiguratelji i preuzeli rizik prirodne mane robe, da je onda neophodno da roba na ukrcanju bude u zdravom stanju i sposobna za

prijevoz, što osiguranik nije dokazao, a zapravo je voće koje se pokvarilo bilo prezrelo, previše stisnuto u ambalaži i ukrcano u lošim uvjetima.

Na argument o navodnom dvostrukom osiguranju apelacioni sud je utvrdio da takva tvrdnja ne stoji, kako je izloženo u preambulu ovog prikaza pod I.

Glede dužnosti prijave pošiljke prema čl.32 francuske kargo police, navodi sud, teret dokaza, da je prijava stigla bilo osiguratelju bilo njegovu agentu, leži na osiguraniku, koji to doista nije učinio za pošiljke na brodovima koje su haveli osiguratelji. Dobra vjera osiguranikova, koji tvrdi da je prijavu poslao, ali nema dokaza da je ona i stigla, ne može međjutim sprječiti primjenu čl.32 police. Taj čl. predviđa pravo osigurateljima da odbace odštetne zahtjeve koji se odnose na te prijevoze, a to su oni opravdano i učinili. S druge strane ne postoji sumnja da su izvršeni i neki drugi transporti koji nisu prijavljeni, pa nema ni razloga da se u tom pravcu izvrši ekspertiza koju traži La Providence-Incendie.

U pogledu rizika koji se imaju smatrati pokrivenim, sud je zauzeo gledište rezimirano u preambulu ovoga prikaza pod III. Osiguranik komp. Ditzler poziva se na posebnu klauzulu u polici prema kojoj su osiguratelji prihvatili osiguranje uz uvjete "svi rizici" /"tous risques"/ uključivši kvar "iz bilo kojeg uzroka", uključivši i prirodnu manu robe i to s izričitim derogiranjem paragrafa b/ čl.7 police /koji govori o isključenju u svakom slučaju rizika prirodne mane robe/. La Providence-Incendie isticala je, tome nasuprot, ako su stranke izričito isključile paragraf b/ čl.7, da je ostao paragraf c/ istog člana koji glasi da se u svakom slučaju isključuju: "činjenice ili greške osiguranika, pošiljsoca, primaoca ili njihovih namještenika, predstavnika ili imalaca prave, nedostaci ili slabo stanje ambalaže". Drugostepeni sud je kao i prvostepeni dao prednost ugovorenoj klauzuli pred općim uvjetima štampanim u formularu police, smatrajući da s obzirom na formulaciju "iz bilo kojeg uzroka" nema nikakve sumnje da je zajednička intencija stranaka bila najšire pokriće, dakle da je pokriven kvar i iz uzroka navedenih u paragrafu c/ čl.7 police. Sud smatra ovaj zaključak osnovanim i okolnošću što se u istoj polici u pogledu rizika transporta od luke iskrcaja do odredišta čini izričito ograničenje da nikakav gubitak ili deprecijacija uslijed kvara ne će biti na teret osigurateljev, osim ako je kvar uzrokovan nekim vanjskim uzrokom izvan robe, a dogodio se između ukrcanja u vagone ili kamione i stignuća na odredište.

U vezi s osigurateljevim prigovorom sud je nadalje utvrdio da svi sporni transporti potječu iz perioda prije

sačinjenja dodatka police. Tim dodatkom osiguranik se obvezuje pridonijeti potvrdu o stanju robe pri ukrcaju i o sposobnosti za transport, izdanu od nadležne vlasti. Iz toga sud zaključuje da takva obveza prije nije ni postojala, osim u pogledu "fitosanitarne potvrde" koja se u polici navodi, a čemu je osiguranik uovoljio.

Sud je ispitaio osnovanost prvostepene presude i u pogledu isplate predujma na ime odštetnih zahtjeva osiguranikovih, pa je našao takvu presudu opravdanom, s obzirom da je osiguranik još 1958. podnio nekoliko dossiera s odštetnim zahtjevima, koji su većinom u principu opravdani, a do danas nije dobio nikakve odštete.

Dakle, povodom priziva La Providence-Incendie Apelacioni sud je u svemu potvrdio prvostepenu presudu osim dvaju neprijavljenih transporta. Glede ovih je neprotiv isti sud po protutužbi osigurateljevoj osudio komp. Ditzler na plaćanje odnosnih premija, pozivom na tačku 3, čl. 32 police po kojoj je sačuvano pravo na neplatu premije i za neprijavljene transporte.

Protiv prvostepene presude uložio je priziv i osiguranik, komp. Ditzler, zahtijevajući naročito da La Providence-Incendie, kao vodeći osiguratelj, bude osuđena na isplatu predujma ne samo dionu u odnosu na svoju kvotu, nego u sveukupnom iznosu, a ona da se pobrine za naknadu od ostalih osiguratelja. Odbijajući ovaj zahtjev sud je naveo da običaj i sudska praksa dopuštaju da vodeći osiguratelj može biti tužen za cijelu odštetu iz osiguranja. Međutim u konkretnom slučaju smatra da se ta odgovornost mora ograničiti s obzirom da je osiguranik prethodno pristao, tj. nije prigovorio da samo vodeći osiguratelj bude tužen "za dio interesa koji je potpisao", dakle samo za procentualnu kvotu koju je preuzeo u polici. Iz korespondencije osigur. agenta Vitrea vidljivo je da on obavještava osiguranika i njegova agenta da je "postigao od osiguratelja da radi smanjenja troškova i olakšanja postupka bude tužen samo vodeći osiguratelj "za dio interesa koji je potpisao".

Umesto prigovoru od osiguranikove strane, sud je potvrdio presudu i u pogledu ekspertize, budući da je potrebno, pored ostalog, izračunati i dodatne premije u vezi s rizikom kvare koje je osiguranik dužan platiti.

/DMF 1963, str. 529/

D.S.

Bilješka.- Sud je odbio prigovor dvostrukog osiguranja zbog njegove činjenične neosnovanosti. Medjutim prigovor bi inače bio važan zbog toga što u Francuskoj - protivno od engleskog sistema, prema kojem sva zaključena osiguranja ostaju na snazi, osiguranik može tražiti naknadu iz bilo kojeg osiguranja, a osiguratelji iza toga vrše međusobni obračun - vrijedi sistem da samo prvo osiguranje ostaje u važnosti, a tek ukoliko to osiguranje nije dovoljno da pokrije cijelu štetu, dolaze u obzir ostala osiguranja do vrijednosti osiguravnog interesa i to po redu njihova zaključivanja.

Princip da posebna klauzula u polici ima prednost pred klauzulom iz općih uvjeta formulara police nesporan je, ali njegova primjena varira. Tako na primjer za Apelacioni sud u Parizu formulacija "avarija iz bilo kojeg uzroka" ipak nije bila dovoljno eksplicitna da bi derogirala klauzulu iz općih uvjeta police koja isključuje rizik prirodne mane robe /v.odluku od 9.jula 1959. u DMF 1959 str.739/. Naprotiv prema gore prikazanoj presudi formulacija "iz bilo kojeg uzroka" obuhvaćala bi čak i uzrok iz § c/ čl.7 francuske kargo police, koji je prema polici "u svakom slučaju isključeni rizik", dosljedno i sve odgovarajuće rizike iz tog člana /dakle i prirodnu manu robe, koja je medjutim ipak bila izričito uključena!/.

Navod suda da običaj i sudska praksa dopuštaju utuženje vodećeg osiguratelja na čitav iznos osigurnine, čineći ga dakle odgovornim za isplatu sveukupne odštete - naprotiv je sporan. U prilog tvrdnji i stavu presude govori Chauveau /DMF 1959 str.426/ i Corberand /DMF 1959 str.665/, ali ih opovrgava Alain Besse /DMF 1960 str.67/ koji u napisu "L'apéríteur en assurance maritime" ukazuje na specifičnost slučajeva koje oni komentiraju, te dolazi do zaključka da "ne postoji običaj potvrđen od sudske prakse po kojem bi se vodeći osiguratelj na jedan općeniti način smatrao ovlaštenim za zastupanje /razumije se, ostalih osiguratelja/ pred sudom". To je prema njemu moguće samo po posebnom sporazumu u izričitoj derogaciji od odredaba police, što je medjutim iznimka u praksi pomorskih osiguranja. Dakle po posebnom sporazumu trebalo bi utvrditi upravo mogućnost utuženja vodećeg osiguratelja za sve, a ne ograničenje njegove odgovornosti, koja je zasnovana već policom u kojoj nema nikakve solidarnosti izmedju osiguratelja koji su ju potpisali.

D.S.